

coefficients according to corresponding categories generally do not coincide. It is largely due to the formation of the departmental statistical reports within the Ministry of Internal Affairs, low level of solving ordinary selfish crimes. The level of crimes committed while intoxication is still high and does not show well-established tendency. The proportion of persons committed crimes while being alcohol intoxicated, since 2006, has been steadily growing in contrast to the overall tendency in reducing the crime rate and the number of persons who have committed crimes (excluding 2011 and 2012) and the number of people being on the health care and drug treatment in clinics. The author provides arguments of insufficient effectiveness of preventive work with people who abuse alcohol, accomplished both by law-enforcement agencies and medical institutions. The high level of latent alcohol abuse is grounded. It is found out that the structure of the crimes committed while alcohol intoxication is dominated with selfish, aggressive and violent, reckless crimes against traffic safety and transport operation. It is proved that reduction of general crime is due to activation of crimes counteraction, which are not committed in a state of alcohol intoxication. This problem not only retains its urgency, but has been enlarged over the past seven years and is formed as a stable negative tendency.

Keywords: *alcohol abuse, delinquency, background phenomenon, level, dynamics, structure.*

УДК 343.97

Д. І. ПЕРЕПЕЛИЦЯ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

КРИМІНАЛЬНА СУБКУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ПРИЗОНІЗАЦІЇ

Досліджено роль кримінальної субкультури в процесі детермінації призонізації. Обґрунтовано, що кримінальна субкультура несе в собі деструктивний потенціал як на індивідуальному рівні деформації особистості, так і в контексті загальносоціального розвитку. Зазначено, що сприйняття засудженим субкультурних елементів, їх відображення у структурі диспозицій, а також у практичній діяльності є одним з найбільш суттєвих компонентів призонізації.

Ключові слова: *призонізація, кримінальна субкультура, детермінація, вторинна соціалізація, злочинність.*

Призонізація як процес виникнення, загострення негативних соціальних установок та інших криміногенних якостей особистості засудженого, ув'язненого – складний з етіологічної точки зору соціальний феномен. Фактори його детермінації відтворюються на складному переплетінні субкультурних, психологічних, правових, організаційно-управлінських чинників, які, трансформуючись крізь призму режимної обстановки ізоляції особи від суспільства, набувають специфічного змісту. Одним з найбільш потужних факторів в етіології призонізації є кримінальна субкультура як нормативна система, що упорядковує життєдіяльність у середовищі засуджених та змушує інтегруватися до її традиційно-узвичаєних контурів. У зв'язку з цим кримінальна субкультура окрім культурологічного значення набуває і рис кримінологічно важливого об'єкта дослідження в контексті існування потреби у виробленні дієвих заходів протидії призонізації.

Проблеми обструкції чинників призонізації порушувались у працях В. Ф. Абрамкіна, Я. І. Гілінського, О. М. Джужі О. Б. Демківа,

Т. А. Денисової, В. М. Дрьоміна, М. З. Федевича, І. В. Цемки та деяких інших вчених. Визнаючи достатньо високий науковий рівень існуючих напрацювань, слід все ж зауважити на відсутності досліджень, у достатній мірі специфікованих до проблем виявлення зв'язків кримінальної субкультури та призонізації, чим і зумовлена актуальність теми цієї статті.

Метою статті є характеристика кримінальної субкультури як фактора призонізації.

Засудження особи до позбавлення волі (особливо, коли йдеться про перше засудження) є подією в її житті, яка докорінно змінює весь хід подій – поточних, звичних і запланованих. Окрім описаних вже чинників стресогенного та іншого адаптивного характеру до режимних вимог, ув'язнений поринає до зовсім іншої системи координат соціального простору, де зміщуються зі звичних осей базові уявлення про добро, зло, соціетальні (за концепцією Т. Парсонса) потреби й інтереси, форми і напрямки взаємодій між людьми, категорії мислення. Людина потрапляє до специфічного ціннісно-нормативного еkleктичного утворення, де в

сурогатних видозмінах переплітаються вимоги офіційного права, легальні приписи персоналу установ виконання покарань, догми кримінальної субкультури, тиск авторитету неформальних лідерів у колективі засуджених. При цьому останні два фактори виявляються набагато більш потужними та дієвими соціальними регуляторами. Вони, власне, і фундують детермінаційну основу призонізації.

Кримінальна субкультура – складне, з точки зору соціально-культурної та психологічної генези, ціннісно-нормативне утворення, так чи інакше пов'язане із життєдіяльністю осіб, залучених до орбіти злочинної діяльності та/або відбування покарання у виді позбавлення волі, ув'язнення в СІЗО. Існує чимало наукових визначень цього культурного феномена: 1) сукупність цінностей, звичаїв, традицій, норм і правил поведінки злочинців як соціальної групи [1, с. 5]; 2) узгодженість волі і свідомості із псевдозаконами кримінального середовища [2, с. 21]; 3) спосіб життєдіяльності осіб, які об'єдналися у кримінальні групи і дотримуються певних законів та традицій [3, с. 8]; 4) осмислена злочинним світом або під його впливом (під кутом зору кримінального середовища) картина світу, яка переглядає на свій лад основні людські цінності (духовні, інтелектуальні, матеріальні, естетичні тощо) та не узгоджується (і часто входить у протиріччя) з традиційними нормами моралі і права [4, с. 71] тощо. Однак очевидним є те, що кримінальна субкультура як криминологічний чинник залишається актуальною проблемою, враховуючи, що наприкінці ХХ і на початку ХХІ ст. «сформувались різноманітні субкультури злочинного світу, у т. ч. мафіозні. Деякі прошарки населення практично не мислять свого життя (не хочуть, а часто вже не можуть) без протиправної та кримінальної діяльності» [5, с. 851]. Доречніше говорити про єдину кримінальну субкультуру, до складу якої входять як складові частини квазісубкультури, підсубкультури різних злочинних елементів [4, с. 70, 71].

Варто звернути увагу на думку одного з дослідників кримінальної субкультури В. Ф. Пирожкова, який визначає її як сукупність духовних і матеріальних цінностей, які регламентують життя та злочинну діяльність злочинних співтовариств, що сприяє їх живучості, згуртованості, кримінальної активності та мобільності, спадкоємності поколінь правопорушників. Основу кримінальної субкультури складають не властиві громадянському суспільству цінності, норми, традиції, різно-

манітні ритуали згуртованих у груп злочинців. У них у викривленому вигляді відображені вікові та інші соціально-групові особливості злочинців. Кримінальна субкультура потворно соціалізує особистість, стимулює переростання вікової опозиції (щодо неповнолітніх) у кримінальну, є механізмом відтворення злочинності [6, с. 80, 81]. Таким чином, кримінальна субкультура, не дивлячись на наявні трансформації, як прояв адаптації до новітніх соціальних умов відтворення зберігає загальну антисуспільну спрямованість та обмеженість корпоративними цілями й контингентом.

Також В. Ф. Пирожков акцентує увагу на тому, що кримінальна субкультура за своєю сутністю є агресивною. Вона вдирається до культури офіційної, зламуючи її, девальвуючи її цінності і норми, насаджуючи свої правила, атрибутику [6, с. 80–82]. Суттєвою ж передумовою свідомого сприйняття засудженим кримінальної субкультури є те, що в умовах кримінально-виконавчих установ закритого типу дія так званої офіційної культури, тобто масових її зразків, функціонування яких не перетинається з орбітою кримінальних практик, значно послаблюється. Як зауважує з цього приводу Ю. М. Антонян, сама ізоляція від суспільства як міра покарання припускає ряд обмежень, які у деяких осіб можуть викликати дезадаптацію, ще більшу дистанцію від суспільства, посилювати неприйняття середовища. До числа істотних обмежень слід віднести не лише значне звуження і послаблення контактів з родичами або членами сім'ї, але і можливості залучатися до духовних цінностей суспільства за допомогою, наприклад, літератури і мистецтва [7, с. 382].

Однак, крім того, слід зазначити, що порушення культурно-ціннісної складової в діяльності засудженого пов'язано не лише з об'єктивною неможливістю використовувати типові інструменти позапенітенціарної діяльності, а й зумовлено самим фактом осуду людини та її ізоляцією, позначення її як небезпечної для того самого суспільства та, таким чином, відчуження, відсторонення її від культурних взаємодій вказаного формату. В особливо гострих формах, пов'язаних з інтенсивними емоційними переживаннями, фрустрацією, таке відчуження, поєднане зі стигматизацією, відбувається у випадку несприйняття особою свого засудження як справедливого чи то з причин суб'єктивного бачення необгрунтованої суровості покарання, чи то з причин об'єктивної помилковості у засудженні, ув'язненні невинуватої людини.

На жаль, факти останнього також є вельми поширеними у практиці діяльності органів кримінальної юстиції.

Опосередковано про гостроту цієї проблеми може свідчити кількість виправдувальних вироків (щорічно близько 700), а також практика Європейського суду з прав людини, яка засвідчує, що у 2012 році Україна посіла четверте місце серед держав – учасниць Конвенції про захист прав людини і основоположних прав від 04.11.1950 за кількістю поданих скарг до цієї міжнародної судової установи. Дійсно, вади в діяльності органів державної влади, пов'язані з суттєвими порушеннями як процесуального, так і матеріального законодавства, що тягне за собою необґрунтовано суворе або ж взагалі безпідставне застосування до осіб заходів кримінальної репресії, є досить поширеним та становить істотний фактор призонізації.

Реакцією на вказані зовнішні обставини, що супроводжуються ізоляцією та примусовим відчуженням особи, стає прихисток у надрах кримінальної субкультури. І навіть якщо засуджений, ув'язнений уникає добровільного контактування з її складовими, повністю unikнути цього впливу в принципі не можливо, а в ряду випадків залучення до сфери кримінально-субкультурних відносин відбувається примусово.

Кримінальна субкультура зазвичай не існує абстрактно, сама по собі, безвідносно конкретних її носіїв. Вона «живе» в соціальних практиках, відтворюється в діяльності ув'язнених як результат психічного відображення сприйнятих цінностей, поведінкових нормативів, орієнтирів у соціальному просторі засуджених. У зв'язку з цим сам процес сприйняття кримінальної субкультури особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, або ж утримується в СІЗО, можливо, на нашу думку, ідентифікувати з процесом вторинної соціалізації. З цього приводу відомі соціологи П. Бергер і Т. Лукман зазначали, що вторинна соціалізація є інтерналізацією інституціональних чи інституційно обґрунтованих «підсвітів». «Підсвіти», що інтерналізовані в процесі вторинної соціалізації, в основному є частковими реальностями, на відміну від «базисного світу», придбаного в процесі первинної соціалізації. Проте вони теж є більш-менш цілісними реальностями, що характеризуються нормативними, емоційними і когнітивними компонентами. Більше того, вони також вимагають хоча б у початковій формі апарату легітимації, що часто супроводжується ритуальними або матеріальними символами [8, с. 225, 226]. Аналогічні

за своїм змістом процеси відбуваються і під час «вбудовування» особи у структуру кримінальної субкультури. Провідними елементами такої інтеграції є ціннісно-смысловий, нормативний зміст указаної контркультури, процес його сприйняття та відображення у конкретній діяльності. При цьому характер сприйняття, ступінь проникнення відповідних змістовних компонентів до підструктури диспозицій установок засудженого як в контексті нової соціальної ролі, так і в контексті новітніх світоглядних орієнтирів, впливає на інтенсивність його призонізації.

В цьому контексті доцільно зазначити, що тюремна субкультура є складовою кримінальної субкультури, її специфічним різновидом, адаптованим до умов ізоляції під час відбування покарання у виді позбавлення волі, або ж досудового ув'язнення. Вона націлена, перш за все, на встановлення та збереження певного порядку у відносинах між засудженими. Засобами такого упорядкування є умовно ієрархічна система особливих соціальних статусів, традиційні інструменти здійснення комунікативних зв'язків між носіями різних статусів, в тому числі мовні, процедурні інструменти. Об'єктом процесу унормування відносин у колективі засуджених виступають «цінності» співжиття за напрямками: а) зміст професійної чи іншої злочинної діяльності; б) відношення до правоохоронних органів, в тому числі до адміністрації установи виконання покарань; в) відношення до осіб протилежної статі, інституту сім'ї, соціально легальної праці та інших видів соціально корисної діяльності, в тому числі в межах колективів самодіяльності засуджених; г) світоглядні орієнтири, що відображають сенс життя, сурогатні особистісні, колективні та інтерсуб'єктні (з окремими атрибутивними елементами християнської православної релігії) метафізичні цінності. Конкретне значення наведених складових у цілому відоме та описане у численних публіцистичних і наукових працях. Однак важливо наголосити на тому, що кримінальна (в тому числі й тюремна) субкультура, як засвідчує здійснене нами дослідження, не має під собою етичного підґрунтя. І хоча в літературі можна знайти і протилежні позиції, наведену думку можна обґрунтувати навіть на підставі поверхневого етико-емпіричного аналізу, заснованого на співвіднесенні субкультурних елементів із такими базовими положеннями етики, як добро, істина та краса. Не вдаючись до глибинних міркувань філософського порядку, акцентуймо увагу на

діалектичній єдності трьох указаних складових буття. Як зазначав відомий гуманіст і соціальний філософ В. С. Соловйов, «... добро, відокремлене від істини й краси, є тільки невизначене почуття, безсилий порив, істина абстрактна є порожнє слово, а краса без добра і істини є кумир ... Нескінченність людської душі, що відкрилася в Христі, здатність вмістити в себе уся нескінченність божества, – ця ідея є разом і найбільше добро, і найвища істина, і досконала краса. Істина є добро, мислиме людським розумом; краса є те ж добро і та ж істина, тілесно втілена в живій конкретній формі» [9, с. 305, 306]. Отже, не може бути красивим те, що не є істинним чи добрим і навпаки. Ці три складові отологічної єдності синтезуються в процесі людської діяльності, і випадання хоча б однієї з них деформує відповідну практику в цілому.

Тому, переконані, неможливо вести мову про естетизм тих зразків культури, які ґрунтуються на негативному ставленні до загальноцивілізаційних цінностей, таких як взаємодопомога, любов до ближнього, до праці, засудження корисливості, надмірного споживання тощо. З огляду на це, не несе в собі конструктивного потенціалу ані встановлена в межах кримінальної субкультури система взаємовідносин на псевдосправедливій основі, ані система світоглядних суспільно-паразитичних, егоцентричних орієнтирів, ані способи самовиразу, в яких часто використовується християнська атрибутика з викривленим смисловим навантаженням. Навпаки, їх сприйняття віддаляє людину від тисячолітніх надбань розумного життя на Землі, замикає її на вузькому колі прибічників (або через суб'єктивну слабкість, особистісну нерозвиненість, або в силу об'єктивних обставин) низьких, примітивних потреб, інтересів, що так чи інакше, не дивлячись на декларованість «високих» колективних цінностей, можуть бути зведені до тези «людина людині вовк», що немає нічого спільного ні з красою, ні з істиною, ні з добром*.

* В цьому контексті слід, на нашу думку, погодитись із С. О. Гнатенком у тому, що злочинний світ представляє собою картину розгніння всього людського в людині та жадібне задоволення низинних пристрастей. Не просто задоволення, а жадібне задоволення низинних пристрастей. Неодноразово в оповіданнях лагерної прози як квінтесенція моралі злочинців звучить фраза: «Помри ти сьогодні, а я завтра». Брехливість, обман – одна з основ кримінальної субкультури. Обманути, перш за все, «лохів», як зараз називають звичайних людей, – не

Аналіз встановленої у кримінальному середовищі кастової, ієрархічної системи статусів засвідчує, що вона ґрунтується на підпорядкуванні силі абстрактного авторитету, який зведений до рангу єдиноначального предиктора з огляду на особисту фізичну силу, психічну стійкість, витривалість, комунікабельність, компетентність у кримінально-субкультурних традиціях і звичаях, неухильне слідування їм. В свою чергу вірність колективним ідеалам контркультури середовища засуджених заснована або ж на фанатичному віруванні слабозрозумітих в інтелектуальному сенсі осіб, або ж на страху (свідомому чи підсвідомому) бути підданим насильству, стигматизації нижчою соціальною роллю, що тягне за собою чи то фізичне знищення, чи то суттєве обмеження в можливостях доступу до благ групового співжиття засуджених, ресурсів, що здобуваються злочинним шляхом. Дійсно, система так званих «понять», забезпечених неформальними санкціями норм поведінки, світоглядних позицій, певною мірою створює гарантії від насильства, що не відповідає вказаній нормативно-ціннісній системі. Разом з тим ця функція знаходить свою реалізацію у напрямку забезпечення життєздатності кримінальної субкультури в цілому, консервації її догм, а захист осіб від сваволі виявляється інструментом та побічним результатом утримання встановленого неформального порядку.

Наочна демонстрація егоцентричної сутності взаємодій між засудженими в контурах норм і категорій кримінальної субкультури була доведена експериментальним шляхом М. Флудом та М. Дрешером у 1950 році, а результати отримали в психологічній науці назву «дилема ув'язнених». Суть експерименту полягала у створенні провокуючих ситуацій, коли ув'язнені мали обирати власні стратегії поведінки з огляду на інтереси групи засуджених, та засвідчила переважання індивідуальних вигід.

Так, Р. Лаентієр описує «дилему ув'язнених» як фундаментальну проблему в теорії ігор, згідно якої гравці не завжди співпрацюватимуть один з одним, навіть якщо це в їх інтересах.

злочин, взагалі не розглядається як щось, що підлягає осуду. Це «добродесність» злочинного світу. Також вчений з посиланням на В. В. Шаламова зауважує, що «блатарі не полюбують віршів. Їх потреба в театрі, скульптурі, живописі дорівнює нулю». Таким чином, всі три групи цінностей – істини, добра, краси – в цьому світі є випаленою пустелею [10, с. 162–164].

Передбачається, що гравці («ув'язнені») максимізують свій власний вииграш, не піклуючись про вигоду інших. У «дилемі ув'язнених» зрада суворо домінує над співпрацею, тому єдина можлива рівновага – зрада обох учасників. Простіше кажучи, не важливо, що зробить інший гравець, кожен виграє більше, якщо зрадить. Оскільки у будь-якій ситуації зрадити вигідніше, ніж співпрацювати, усі раціональні гравці виберуть зраду [11]. Ця концепція цілком вписується в характер взаємовідносин, детермінованих нормативно-ціннісними орієнтирами кримінальної субкультури.

Таким чином, ідейна основа кримінальної субкультури несе в собі виключно деструктивний потенціал як в контексті розвитку окремої

особистості, так і в контексті загальносоціального розвитку, детермінації злочинності через призонізацію. Сприйняття засудженим субкультурних елементів, їх відображення у структурі своїх диспозицій, а також у практичній діяльності становить зміст призонізації і виступає суттєвим обструктивним чинником на шляху до успішної ресоціалізації особи в процесі відбування покарання, її адаптації після звільнення з місць позбавлення волі та потужним криміногенним фактором. Отже, кримінальна субкультура є базовим осередком призонізації, основним її комплексним фактором, у генезі якого переплітаються різні чинники психотравмуючого, фізично-деструктивного та світоглядно-нігілістичного характеру.

Список використаних джерел

1. Тулегенов В. В. Криминальная субкультура и ее криминологическое значение : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Тулегенов Вадим Валитханович. – Ростов н/Д., 2003. – 21 с.
2. Виговський Д. Л. Кримінальна субкультура в механізмі злочинності неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Виговський Дмитро Леонідович. – К., 2006. – 207 с.
3. Александров Ю. К. Очерки по криминальной субкультуре / Ю. К. Александров. – М. : Права человека, 2001. – 148 с.
4. Радзівський В. О. Кримінальна субкультура як суспільна реальність / В. О. Радзівський // Юрист України. – 2011. – № 2 (15). – С. 69–76.
5. Лунеев В. В. Преступность XX века: мировые, региональные и российские тенденции / В. В. Лунеев. – М. : Волтерс Клувер, 2005 – 912 с.
6. Криминология: приглашение к дискуссии : монография / А. В. Баляба, Э. В. Виленская, Э. А. Дидоренко, Б. Г. Розовский. – Луганск : РИО ЛИВД, 2000. – 318 с.
7. Антонян Ю. М. Криминология. Избранные лекции / Ю. М. Антонян. – М. : Логос, 2004. – 448 с.
8. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М. : Медиум, 1995. – 323 с.
9. Соловьёв В. С. Сочинения : в 2 т. / В. С. Соловьёв. – Т. 2. – М. : Мысль, 1988. – 824 с.
10. Гнатенко А. Е. Текст выступления на круглом столе «Криминальная субкультура – правосознание – преступность» / А. Е. Гнатенко // Кримінальна субкультура як фактор злочинності : Криминологічні дослідження. – Вип. 2 / Луганськ. гуманітар. центр ; Луганськ. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2008. – С. 161–165.
11. Лаэнтир Р. Психология сенгов [Электронный ресурс] / Р. Лаэнтир. – Режим доступа: http://samlib.ru/r/rok_1/psseng.shtml.

Надійшла до редколегії 08.11.2013

ПЕРЕПЕЛИЦА Д. И. КРИМИНАЛЬНАЯ СУБКУЛЬТУРА КАК ФАКТОР ПРИЗОНИЗАЦИИ

Исследована роль криминальной субкультуры в процессе детерминации призонизации. Обосновано, что криминальная субкультура несет в себе деструктивный потенциал как на индивидуальном уровне деформации личности, так и в контексте общесоциального развития. Указано, что восприятие осужденным субкультурных элементов, их отражения в структуре диспозиций, а также в практической деятельности является одним из наиболее существенных компонентов призонизации.

Ключевые слова: призонизация, криминальная субкультура, детерминация, вторичная социализация, преступность.

PEREPELITSA D. I. CRIMINAL SUBCULTURE AS A FACTOR OF PRISONING

This article is devoted to the problem of researching the role of the criminal subculture in the determination process of prisoning. It is grounded that criminal subculture has a destructive potential both at the individual level of individual's deformation and in the context of general and social development. The object of the process of normalization of relations among prisoners is the «values» of cohabitation in the following areas: a) the content of professional or other criminal

activity; b) the ratio to the law-enforcement agencies, including the administration of correctional institutions; c) attitude to persons of opposite sex, the family institution, social, legal work and other socially useful activities, including performances organized by prisoners; d) ideological orientations that reflect the meaning of life, substitute personal, collective and intersubjective (with some attribute elements of the Christian Orthodox religion) metaphysical values.

Analysis of the caste, hierarchical system of status fixed in the criminal environment indicates that it is based on the submission of the force of an abstract authority, which is combined to the rank of general predictor considering personal physical strength, mental stability, endurance, communication skills, competence in criminal and subcultural traditions and customs, strict adherence to them.

Perception of subcultural elements by a convicted, their reflection in the structure of their dispositions and in practice compose the content of prisoning and serve as a significant obstructive factor towards successful re-socialization of individuals in the process of serving the sentence, its adaptation after being released from prison and a powerful criminogenic factor. Thus, the criminal subculture is the basic unit of prisoning, its main complex factor, where diverse factors of traumatic, physical and destructive and nihilistic character are intertwined.

Keywords: *prisoning, criminal subculture, determination, secondary socialization, criminality.*

УДК 343.98.06(477)

М. В. СТАЦАК,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності

навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції

Харківського національного університету внутрішніх справ

СПІВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ» ТА «ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ»

За допомогою діалектичного методу дослідження зроблено спробу розмежувати зміст дефініцій «оперативно-розшукове супроводження» та «оперативно-розшукове забезпечення», а також визначити місце означених інститутів у системі кримінального провадження в цілому та в оперативно-розшуковій діяльності зокрема. У підсумку надано авторське формулювання поняття «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження».

Ключові слова: *Кримінальний процесуальний кодекс України, досудове розслідування, кримінальне провадження, оперативно-розшукове забезпечення, оперативно-розшукове супроводження.*

Кожне демократичне суспільство вимагає від держави та уповноважених органів, які її уособлюють, виконання покладених на них обов'язків. Одним із них є забезпечення швидкого і справедливого кримінального провадження за допомогою його ефективного оперативно-розшукового забезпечення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ (далі – ОВС).

Основою поняттєво-термінологічного апарату оперативно-розшукової діяльності є ряд понять, серед яких: «оперативно-розшукові заходи», «оперативно-розшукові методи», «оперативно-розшукове попередження», «оперативна розробка», «оперативно-розшукове забезпечення» та ін. Остання дефініція, з огляду на предмет нашого дослідження, становить для нас найбільший інтерес.

Метою статті є визначення спільних і відмінних ознак понять «оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження» та «оперативно-розшукове супроводження кримінального провадження».

Поняття «оперативно-розшукове забезпечення» стало вживатися у теорії та практиці оперативно-розшукової діяльності ще у радянський період, про що свідчать праці Б. Є. Богданова (1982 р.), С. А. Сулейменова (1984 р.), В. П. Хомколова (1988 р.) та ін. [1–3]. З початку 90-х років ХХ ст. вказаний термін фактично перестав використовуватися та був замінений у спеціальній літературі, практичній діяльності і відповідних нормативних актах на концепт «оперативно-розшукове супроводження».

Проведений нами аналіз сучасних наукових праць учених в сфері оперативно-